

Asia: VN/2293/2020

Ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille myönnettävistä apurahoista - työryhmän raportti

Lain soveltamisala (1 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Tietokirjan määritelmä on tässä hiukan ongelmallinen ja kapea. Esimerkiksi yleistajuiset historiateokset ja elämäkerrat ovat usein sekä tutkimuskirjallisuutta että yleistä tietokirjallisuutta, ja selvää rajaa näiden välille on vaikea vetää. Monet muidenkin alojen tietokirjat perustuvat tutkimustyöhön ja todennettavaan lähdepohjaan. Määritelmää olisi syytä muuttaa joustavammaksi ja paremmin huolellista tutkimus- ja taustatyötä arvostavaksi. Myöskään tieto- ja kaunokirjallisuuden välinen rajanveto ei aina ole selkeää, sillä niiden rajat ovat hämärtyneet esimerkiksi tarinallisessa tietokirjallisuudessa.

Kommentti koskee kohtaa: "Tietokirjallisuuteen katsotaan kuuluvan yleinen tietokirjallisuus kuten tietokirjat, historiateokset ja elämäkerrat. Lisäksi tietokirjallisuuteen katsotaan kuuluvaksi mielipidekirjallisuus kuten esseet, muistelmat ja uskonnolliset kirjat. Lain soveltamisalaan eivät kuuluisi tutkimuskirjallisuus, hakuteokset, sellaiset oppaat, joissa ei ole merkittävää tietosisältöä, eivätkä oppimateriaalit."

Lain tarkoitus (2 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Lain tavoitteet ovat kannatettavia. Kuitenkin esitetty jakosuhte kauno- ja tietokirjallisuuden välillä (90 ja 10 %) voi vaikeuttaa monimuotoisuuden ja jatkuvuuden tavoitteen toteutumista. Myöskään liian kapea tietokirjallisuuden määritelmä (vrt. kommenttini edelliseen kohtaan) ei tue monimuotoisuuden tavoitteen toteutumista. Samoin ongelmallista on päätösvallan keskittäminen (5 §), sillä sekin voi heikentää monimuotoisuuden tavoitteen toteutumista.

Rahoitus ja määrärahan jakautuminen (3 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Yhdyn TJNK:n Reetta Kettusen ja Suomen tietokirjailijat ry:n Sanna Haanpään raportissa esittämiin eriäviin mielipiteisiin. Katson, että esitetty jakosuhte 90/10 kauno- ja tietokirjallisuuden välillä on vailla perusteita.

Koko lain uudistamisen lähtökohtana oli hallitusohjelman kirjaus ”Tuetaan kotimaisilla kielillä kirjoitetun tiedekirjallisuuden julkaisemista” sekä se, että jakosuhteen epätasapainoon (90/10) on kiinnitetty yhä enemmän huomiota ja sitä olisi tarpeen uudistaa. Esitetty jakosuhte ei vastaa suomalaisen kirjallisuuden kentän todellisuutta, sillä vuosittain julkaistavan tietokirjallisuuden määrä on merkittävästi suurempi kuin kaunokirjallisuuden.

Tietokirjallisuudelle osoitetun suuremman jako-osuuden ei kuitenkaan tulisi laskea kaunokirjallisuuden euromääräistä määrärahaa. Hallitusohjelman kirjaus kotimaisilla kielillä kirjoitetun tiedekirjallisuuden tukemisesta kannustaakin tarkistamaan myös tieto- ja kaunokirjallisuuteen käytettävissä olevien määrärahojen suuruutta. Toinen vaihtoehto on luoda tietokirjallisuudelle oma rahoitusjärjestelmä, joka olisi erillään kaunokirjallisuuden rahoituksesta. Se tunnistaisi laadukkaana tietokirjallisuuden suuren ja itsenäisen merkityksen yhteiskunnassa: jotta kansalaisille on saatavilla luotettavaa tietoa, täytyy tietokirjallisuutta ja tieteen yleistajuistamista tukea merkittävästi nykyistä enemmän.

Apurahan myöntäminen (4 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Esityksen suhteesta perustuslain kohtaan 124 § Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle olisi syytä pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Päätöksenteko (5 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Sinänsä muutos nk. kirjastoapurahojen tietokirjallisuuden osuuden siirtämisestä Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnalle on luonteva, sillä neuvottelukunta jakaa jo nyt tiedonjulkistamisen apurahoja ja sillä on näin ollen asiantuntemusta tietokirjallisuuden tuen jakamisessa. Olen kuitenkin huolissani siitä, että tämä muutos lisää neuvottelukunnan työtä merkittävästi, ja mikäli tähän ei osoiteta lisäresursseja, työkuorma voi muodostua kohtuuttomaksi.

Lisäksi olen erityisesti huolissani siitä, keskittykö tietokirjallisuuden tukia koskeva päätöksenteko tässä mallissa liikaa. Se ei nähdäkseni tue lain monimuotoisuutta ja moniäänisyyttä koskevia tavoitteita. Erityisesti olisi pohdittava TSV:n roolia. On syytä muistaa, että TSV edustaa ensisijaisesti tiedelehtiä julkaisevia tieteellisiä seuroja. Sen toimiala on siis varsin kapea suhteessa suomalaiseen tietokirjallisuuteen, joten voidaan kysyä, onko se sopiva taho ottamaan tätä tietokirjallisuuteen laajemmin liittyvää tehtävää hoitaakseen. Mikäli tämä tehtävä halutaan sille osoittaa, olisi samalla myös tarkasteltava kriittisesti sitä, pitäisikö TSV:n mandaattia näin ollen laajentaa ja sen jäseniksi hyväksyä myös muita kuin tieteellisiä seuroja. Tämäkin tukisi monimuotoisuuden edistämisen tavoitetta. Nyt TSV:n edustuksen kapeus ja sille osoitetun tehtäväkentän laajuus eivät oikein enää vastaa toisiaan. Olen huolissani myös TSV:n kasvavasta työkuormasta ja siitä, ovatko sen eri tehtävien hoitamiseen osoitetut resurssit riittäviä.

Katson edellä mainitun valossa myös, että esityksen suhteesta perustuslain kohtaan 124 § Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle tarvitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Muutoksenhaku (6 §)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Yhdyn Suomen tiedekustantajien liiton kantaan, että valtionavustuksen saajan on voitava hakea päätökseen muutosta hallintotuomioistuimessa (Valtionavustuslaki 34 § Muutoksenhaku).

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti".

-

Kaainen Leena
Gaudeamus Oy - Tieto- ja tiedekirjojen kustantaja